

REDACȚIA

Arad, Deák Ferencz-u. Nr. 28.

ABONAMENTUL

pentru Austro-Ungaria:
 pe un an 20 col.
 pe 6 luni 10 col.
 pe 3 luni 5 col.
 pe 1 luna 2 col.
 N.B. de Duminică pe un 4 col.
 Pentru România și străinătate pe un
 an 40 franci.

Revenștile nu se înșoțază.

TRIBUNA

ADMINISTRAȚIA

Arad, Deák Ferencz-u. Nr. 28.

INSERTIUNILE:

Se un de garsoni: prima dată 30
 lei; a doua dată 15 lei; a treia
 dată 5 h. de fiecare publicitate.

Adreșă abonamentelor, cât și inserțiilor
 este scrisă pe pătii înalte în Arad.

Valoarea pentru oras și comitate

Scrisorile adresate nu se pot mail.

LIBERALII ȘI NAȚIONALITĂȚILE.

II.

Fie-ce alegător român ar trebui să citească articolele lui Tisza, ca să vadă, ce se ferbe în cuhna partidului liberal. Otravă se pregătește acolo pe seama noastră. Din articolele lui Tisza reiese foarte evident, că nu numai partidele întovărășite propagă principii șoviniste, ci și coriferii lib. rali. Aceștia însă se pricep de minune a-și masca această calitate. Prin urmare cu atât mai mult merită disprețul și porul român și neîncrederea lui.

Partidul liberal, tiszaișt, de multă vreme nu mai are nici un rost, e dăunător, deci trebuie nimicuit. Pentru noi a fost foarte primejdios, fiindcă prin coruperi a știut câștiga teren prin ținuturile naționalităților. Nouă nu ne mai trebuie. În decursul îndelungatei lui stăpâniri numai miserii ne-a făcut. Alegerea candid. ților sat și-a asigurat-o totdeauna cu presiuni, bani și alte mijloace imorale. Partidele coalitate ne sunt tot așa de primejdioase, ca și partidul liberal. Dar cel puțin nu va avea drept tovarăș o Vienă, souță în interes. Vie deci! Las' să-și rupă gâtul! A desțepa în chipul acesta conștiința națională în naționalități.

Tara n'are nici o lipsă de partidul liberal, fiindcă n' toată don nia lui a dat dovadă de neliberalitatea sa, titlul numai l-a usurpat. A lucrat sub firmă falsă, de când a început. Legea liberală, ca d. e. legea despre naționalități n'a executat-o nici când. Totul a fost numai aparență. Prin urmare lozinca noastră să fie: trebuie să măturăm partidul liberal de prin circuirele naționaliste. Dacă vrea să propage politică de rass maghiară meargă, a cortși pe pustă. Câștigate și acolo mandatele pentru îndeplinirea politicet ei de rassă, noi de ei n'avem lipsă.

Involuntar îți vine în minte vorbirea ținută în 15 Noembre 1866, în cameră, de Svezozar Miletici, când la pertractarea proiectului de mesagiu spunea, că nu-l sprijinește, fiindcă unul din principiile lui cardinale e dualismul. Dualismul — a zis Miletici nu e adecă numai dualismul de stat, față de care pe lângă unele cerințe federalistice n'are nici o excepțiune, ci e dualismul unor naționalități, e dualismul german — maghiar. E tendința vădită, ca pe țările și națiunile acestei coroane să se pue pecetea caracteristică a naționalității maghiare. Națiunea noastră — zicea Miletici înțelegând pe Sârbi — interpretează așa pe guvern, că camera e de părerea, că va găta foarte iute cu noi, dacă înțeleasă cu Austria și cu coroana. A mai adăugat Miletici la aceea memorabilă ședință, că Maghiarii nu voesc a avea numai acele drepturi, cât le au Românii și Slovacii, ci ei vreau să fie frați cu drept de primogenitură istorică, drept aceea ori-ce tovarășie cu Austria, îndeosebi o atare tovarășie dualistică a naționalităților, ce țintește heghe-

monia unei națiuni, duce la centralizarea monarhiei și în un stat poligenic mormânt e libertății și mamă absolutismului.

Și oare n'a avut drept? Răspuns de tot afirmativ ne da politica lui Tisza și a partidului liberal.

Stăpânirea partidului liberal a centralizat totul în mâna guvernului unde e puterea, ear articolii lui Tisza justifică asertiunea, că partidul liberal a îndreptat această politică spre scopurile politice de rassă maghiare ale partidului.

Deci alătura de coalitia viu și mare interes avem noi, ca să măturăm liberalii de ușa de puțină încredere vrednici!

Opinia publică maghiară neintrerupta injurat pe liberali, fiindcă altcum partidul nu ar fi putut stoarce atâtea concesii. Acum injurăturile au fost atât de mari, impopularitatea lui așa de lăfă, că întâmplător a fost și trinitit dela putere. Chiar dacă această opinie ar voi să reedifice casa partidului, nouă nu ne e permis să dăm mână de ajutor.

Partidul liberal pe față totdeauna a avut tendința să se arate mai moderat față de naționalități, mai moderat, decât partidele coalitate. De aceea foarte mulți dintre noi au fost trași pe sfoară și duși în rătăcire. Sa nu ne mai lăsăm însă înșelați.

A fost primejdios pentru noi, interesele și drepturile noastre le-a atacat partidul liberal, nu numai prin munca-l de sobol, ci și fiindcă a îndreptat contra noastră întreagă canoniera puterii esecutive de stat și s'a priceput a esopera și consimțământul Vienei. Coalitia cu programul său nu va putea ajunge un atare record, revoltând contra sa toate naționalitățile. De și cu mult mai radicală, de coalitia n'avem motiv a ne teme, fiindcă primadată coalitia n'are teren prin ținuturile locuite de naționalități, a doua oară coalitia nu va putea face mai mult rau, decât liberalii, dacă cu mic cu mare alergăm sub drapelul partidului național. Dacă ne vom ști validita convingerile noastre la alegeri și vom trimite numai deputați naționaliști în dietă, putem înjgheba cu celelalte naționalități împreună o puternică opoziție, față de care partid l dela guvern, ori care ar fi, trebuie să-și moderezze pretențiunile. De formăm o strașnică opoziție, putem aduce guvernul în o așa încurcătură, că va fi necesitat să tracteze cu noi și să facă concesii. Atunci nu se va mai întâmpla acel lucru neauzit, ca funcționarii, cari nu cunosc limba română să fie aplicați prin locurile locuite de Români, ear Românul — de e aplicat — să fie trimis, unde nu-și poate esercia liberal nici covingerea-l religioasă, (nefiind d. e. biserică românească). Atunci vom putea asigura posturile de printre Români pentru funcționarii români și'n mână românești va fi și administrația. Noi vom dispune la noi acasă de oficiile dela comitat,

comunale, de stat etc. — și ar fi lipsă numai de bună înțelegere.

De aceea nu ne trebuie nouă nici liberalii, nici coalitia. Noi ne avem partidul nostru: partidul național român. Acesta trebuie sprijinit cu tot entuziasmul posibil. De această părere trebuie să fie fiecă român a egător.

După toate acestea, ne credem îndreptățiți a întreba pe deputații români din partidul liberal: se identifiți și ei cu politica lui Tisza? Propagă și ei aceeași politică de rassă, ca șeful lor? Ce bine așteaptă ei dela partidul, care numai bine n'a făcut neamului românesc? Pronunț-si! Nu văd, că-s unele oarbe ale lui Tisza în politica antiromână a acestuia? Acum, după articolele lui Tisza nu mai incupe nici o îndoială. Se și rușinează ei, ascuzându-se moniș îndărătul lui Tisza, să nu-l bage nimeni de samă. Dar noi îi vedem, îi vede și știe lumea; de aceea îl întrebăm, ce cantă ei acolo între traficantii, cari se locmesc pe pielea noastră? De ce trădează interesele poporului român? Fieți-vă sau rebeli pentru fantazia politică a lui Tisza și a partidului liberal ori poate de dragul edificării statului mononoglot național maghiar? Alegătorii oare nu văd, că abuzează de încrederea lor? Fiindcă nu e lucru mai josnic, decât ca Românul să lucreze contra intereselor neamului său românesc.

Un atac contra băncilor române. Simbriașul chestiei să-uești dela Budopesti Hirlyap s'v rcolindu-se prin valura-l politice îndreapta torpede contra băncilor române. După ce face istoricul chestionii și trece în revistă nerăușita tuturor încercărilor de a contrabalansa, face un nou apel către cet chemași, că ar fi timpul suprem. . . Munca cinstită, conștiințoasă și pricepută a băncilor române nu se teme însă de mil de atari apeluri.

O criză în criză.

Ziceam într'un articol, că până la ivirea unui nor pe orizontul de prelinie al partidelor din coalitie, criza va rămânea staționară. Acel nor s'a ivit, ce e drept, fără să aibă o formă de bălaur înspăimântător, dar destul de negru, pentru a prevesti furtune.

E vorba de programul 67-ist al baronului Bánffy, fost ministru președinte de tristă amintire, fost satrap al Românilor și Sașilor din comitatul Bistrița-Nasăud.

Scumpul nostru baron, care într'o altă țară civilizată ar fi de mult un om mort politicește, are noroc. Vorba Românului: mai mult noroc, decât altceva.

După căderea lui dela cârma e ridicat în rangul de ministru a latere pe lângă M. Sa, unde e tolerat, cu toate că în țară făcea cea mai îndrăzneată agitație pentru ideile de independență a Ungariei. Făcuse o trecere bruscă dela loialitatea extremă și dela liberalismul tiszaișt cel mai habotnic la kos-

suthismul cel mai turbat și avea totuși curajul să spere, că va fi chemat din nou la putere.

De ocazută nu-l băgă nimeni în seamă. Dar a tipărit în urmă niște articole revoltătoare despre primejdia naționalităților și lumea șovinistă iar a început să-l creșteze. Cuvântările și articolele pline de ură în contra naționalităților e musica cea mai dulce, cu care poți să ademenești pe concetățenii noștri maghiari și Bánffy de atunci numai pe coardele acestea cântă.

A mai convocat întruniri calvine și a mai făcut gălagie la alegerile din urmă, din care a eșit și el victorios, căci avea acum partidul său, cu puțin credincioși, dar destul, ca să poată tulbura apele altora.

Prin intrarea lui Bánffy în coaliția anti-tiszaistă, el se rehabilita cumva politiceste. Intrase, ca forță egală, alături de Apponyi, Kossuth și Andrássy, avea la sfat aceleași drepturi și pentru viitor aceleași perspective de om ministeriabil.

Fire vicleană, el pândi momentul, ca să-și lase tovarășii în urmă. Și iată momentul sosit.

Criza atinsese în adevăr o culme. Nu mai exista nici un mijloc de a înainta din vre-o parte. Coaliția a trecut din o greșală într-alta și ajunsese așa de departe, încât să ceară Coroanei o capitulare pe toată linia. Cererea asta era o îndrăzneală fără pereche în istoria Monarchiei noastre și baronul Bánffy era destul de șiret să observe, că ținându-se de pulpana lui Kossuth, ca orbul de gard, o să fie silit să bată câmpii încă multă vreme. El își aduse aminte, că basa, pe care s'ar putea opera pentru esirea din rușine (adecă rușinea de a capitula și înaintea Coroanei) este un program al ideilor dela 1867, prin care s'ar regula în mod paucic raporturile politice și economice între cele două părți ale Monarchiei, în marginile principiilor largi ale lui Deák Ferencz.

Vedeți D-voastră întreaga șireată apucătură: se schimbă firma, înlocuindu-se, pe steagul partidului, capul lui Kossuth Lajos cu acela a lui Deák Ferencz. Și să credeți că nu e nimic altceva, decât o simplă schimbare de firme, încolo programul conține același obscur galimatias de revendicări național-maghiare.

Dar' idea nu e rea și a prins repede. Indată după afișarea programului la Dées, Bánffy a primit aderări, ear' kossuthiștii au început să svârle în el cu cuvinte de ocară, cum nu tratezi, decât pe adversari politici.

Idea de a uni toate partidele politice, cari stau pe basa 67-istă, adecă partidul liberal, cel banffyst, al dissidenților și în câțva și cel poporal, înseamnă spargerea blocului kossuthist și în acest caz avem o criză în criză.

Vom vedea în curând, ce proporții va lua acțiunea lui Bánffy. Situația se va mai limpezi cu deosebire după 23 August, pe când s'a convocat, o adunare a partidului liberal. Nu este esclusă totala disolvare a acestui partid și alipirea lui la noua formațiune.

Mărturisim, că noi ne așteptăm la această îndrumare a crizei. Elementele din coaliție erau atât de eterogene, încât rămânerea lor împreună era o imposibilitate.

Pentru noi, Românii, un câștig însemnat nu este.

Să luăm aminte!

(Urmare și floa.)

Așa înțeleg forurile noastre să moralizeze pe slujitorul sfântului altar.

Aviz preoților, cari s'ar penziona, dar nu voesc cei de sus! Doar vă luminează calea *ad ostra*.

De necrezut? Oare în așa ticăloșie să fi ajuns noi Românii?!

Am încremenit, când am auzit.

Revolta-mi sufletească și-a ajuns însă culmea, când m'am convins, că afacerea acestui protopop e numai floare la ureche pe lângă altele.

Și dacă va eși cu viață din temnița penzionatului protopop al Făgărașului vom avea nenorocirea să-l mai vedem încă păstorind și pe alții, doar nu-s mai cu cioc Făgărașenii ca alții. Cel puțin praxa uzitată până acum ne îndreptățește să nu tragem la îndoaială posibilitatea cazului; căci nite, ce cetim în nrul dela 13 Iulie a. c. al foii ung. ce apare la Brașov: „Brassói Lapok“:

„Numai în zilele trecute s'a terminat monstra afacere criminală a protopopului din Făgăraș, Iuliu Dan, și deja ni-se comunică un alt caz analog. Ni-se scrie dela Cluj, că tribunalul de acolo a osândit la temnița grea de doi ani și jumătate pe preotul din Kisbánya, Alexandru Deac din cauza unei sumedenii de falsificări de cambii și fiindcă a voit să fugă la moment, l'au deținut.

Preducicul păstor sufletească a mai șezut încă în temnița pentru cazuri analoge cu acesta, odată 6 luni, iar altă dată un an și cu toate acestea a veghiat și mai departe asupra vieții sufletești a credincioșilor săi, de oare-ce episcopatul român din Ardeal nu respectează sentința judecătorilor ungurești“.

Am așteptat o desmințire a acestor acuze, din partea organului bisericesc, că nu puteam crede să fie așa ceva posibil în biserica noastră. Dar nimic. Nici o iotă. Revolta sufletească de astă dată, cu toată puterea de voință, de care dispunem, nu ne-o mai putem înabuși. Trebuie, buni-e datorința morală să i dăm expresiune în publicitate. Cu atât mai virtos, că ne-am convins acum pe deplin, că la noi — durere — numai prin publicitate să mai pot sana relele și boalele, cari ne rod sufletele. Ori ce alți pași la noi sunt pe părete. Ori care altă cale însemnează a duce apă cu ciurul, ergo a te face de ris.

Trist și grozav de dureros, dar adevărat! Și să nu credeți, că cumva cazurile de mai sus sunt cazuri izolate... Nu. La noi mai sunt falsificatori, cari servesc la altarul Domnului! Extrem de revoltător!

Cum justifică Ven. Conzistor cazurile de mai sus? Nu-și dă seama de gravitatea responsabilității sale în fața oamenilor și alui Dumnezeu? Atâta preț pune Ven. Conzistor pe biserica, în fruntea căreia e pus să vegheze și s'o conducă, încât face din altarul ei pat cald pentru criminali?

Ce zice I. P. S. Sa?... De aceea l'a înălțat neamul în strana, în care se află, ca să privească indiferent la pângărirea sfințeniei altarului și a sufletelor credincioșilor săi? Cum o să-și dea seama înaintea celui de sus de aceste păcate îngrozitoare?

E de datorința fiecărui Român *cinstit*, care ține cât de cât la viitorul neamului și al bisericii sale, care mai ține ceva, nu numai la burta și la sfințenia altarului, la care mergem să ne închinăm și să ne destăinăm sufletele, căutând alinare și mângăere, — să se ridice ca 'n vremuri de cumpănă“ și cu energia omului lovit în ceea-ce are el mai sfânt, să pretindă dela deputatul său sinodal și congresul, ca în proxima ocaziune să tragă la aspră dare de seamă pentru aceste fără-delegi, pe toți câți au fost părtași la comiterea lor. Iar acei deputați, cărora le lipsește independența și dragostea pentru a bisericii și a neamului prosperare, acei cari la sinoade și congrese se prezintă totdeauna cu ochelarii intereselor particulare pe nas, să aibă atâta *omenie* să-și deponă mandatul și să lase locul lor altora mai independenți și cu mai multă durere de inimă pentru interesele obștești, căci de mamelucl suntem sătuli până 'n gât. Și dacă nu aveam atâția mamelucl în aceste corporațiuni, a bună samă că nici prin gând nu-i trecea cuiva recăpătătuiala în sfânta biserică a unor astfel de criminali.

Nu putem încheia fără să ne exprimăm mirarea, că presa noastră a arătat așa de puțină independență în afacerile acestea. Suntem siguri, că dacă presa și-ar fi făcut datoria îndată după pen-

sionarea lui! Dan din partea consistorului, sinodul arhidieceșan, de bună seamă avea altă ținută în chestiunea aceasta. N'ajungeam de răsul lumii.

Și dacă e adevărat, că noi în trecut numai prin biserică ne am păstrat naționalitatea, nu e mai puțin adevărat, că-n viitor, cu atât mai vartos, numai prin ea ne vom putea susține ca Români.

Merită dar', credem să fim cât se poate de geloși de numele bun al ei și al păstorilor ei și cât se poate de necruțători față de toți aceea, — fie ei ori-cât de sus puși — cari prin faptele lor nesocotite pângăresc sfințenia și castitatea bisericii noastre naționale, și dacă ocupă vre-un post mai înalt, cred, că de aceea îl ocupă, ca să-și facă trebușoarele, să facă hatăruri unuia și altuia, să-și căpătuiască neamurile.

Nu mai puțin ne mirăm de preoții noștri cinstiți — har Domnului, că avem și de acestia, — că sunt așa de puțin scrupuloși și geloși de numele bun al tagmei lor, încât nu află de bine a pași corporativ contra unor astfel de abuzuri și pentru eschiderea astorfel de indivizi din șirul lor.

În fine trebuie să ne exprimăm mirarea față de membrii mai independenți al Sin. Arhid. că n'au sulevat și n'au tras la dare de seamă consistorul pentru cazurile de mai sus. Care să fie cauza? Considerațiunile, sau scăparea din vedere a urmărilor grave, cu cari sunt împreunate mai ales în biserică astfel de fapte.

Și Ven. Conzistor tot nu și vede bârna din ochiu? Sau se face numai că n'o vede?... căci mai anul trecut, pare-mi-se, dăduse ca temă de desvoltat pentru conferențele învățătoarești: „Care este cauza, că la poporul nostru de o vreme în coace scade sentimentul religios?“ (Așa era tema, dacă nu mă înșel).

„Poartă-te totdeauna așa, ca și cum ai fi observat de 10 ochi și ai fi arătat de 10 mâini“, — ne învăță cartea vieții.

Și dacă trebuie să ne purtăm astfel în afacerile noastre particulare, cu atât mai vartos va trebui să ne purtăm așa în afacerile obștești.

Când am cetit tema aceasta mi-s'a părut, că văd sute și sute de ochi și de degete ținute spre Sibiu. Cu toate acestea sunt curios, găsit, vre-un învățător cu atâta bărbăție să spu- verde, pe românește că: „dela cap se împușcă peștele“.

Cum ne iubesc frații unguri!

Ziarul „Függetlenség“ din Arad, aduce în recentu-i număr, tipărit cu litere mari următorul articol de reportaj:

„Mormântul agitatorului român de tristă aducere aminte, groaza munților din anul 1848, mormântul lui Avram Iancu este la capătul Băii de Criș, în fața unei biserici, unde românii umblă la rugăciune. Pe stâlpul de piatră dela mormânt Iancu e numit comandantul suprem al românilor. Să nu reamintim amărăciunile zilelor de mult trecut! Să tragem vâi peste rătăcirea mare de atunci a Românilor!

Sperăm, că partea mai trează a românilor condamnă vinovata revoltă contra patriei și de altfel s'au cumințit din pățanie. Ne place a crede, că suntem cu toții frați; una ne este patria, unul interesul, unul locul de odihnă, fie una și voința noastră. Dar totuși primim cu oarecare părere de rău știrea, că tocmai ieri în ziua aniversării faimosului agitator român, a trăsnet în stâjarul puternic din fața mormântului și cracul căzut cu mare zgomot a cutropit mormântul celui rebel contra noastră. Nu credem în boboane, dar simțim, că există o dreptate în represaliile divine, cari și dacă întârziează, nu lipsesc și biciuiesc cu mâni viguroase pe trădătorii de patrie!“

Va să zică, «frații noștri» unguri, cu cari avem «un loc de odihnă», nici morților noștri nu le dau pace; în cât privește munul nostru «interes», tocmai în aceea s'a inaugurat unul colaborator al ziarului nostru, proces pentru un articol, care are legătură cu numele marelui Iancu.

Oare nu însemnează trăznitul, dacă vorba de «boboane», deșteaptă-te! Nu ce-ți place fratelui «Függetlenség»?

Epoca declarațiilor...

— Criza. —

Din semnele de până acum par'că n'ar fi răușit încercarea lui Bánffy de a realiza fuzionarea partidelor 67-iste. Bánffy se spală pe mâni, că el, adecă, nu ar fi avut de gând să face nimic contrar coaliției.

Nici soartea partidului liberal nu apare sigur. Tisza zice, că se dă de oparte, în parlament însă va lucra și mai departe pentru ideile sale.

Conferința partidului liberal

la care se va decide ținuta membrilor acestui partid va fi în 23 Aug. n. fiindcă până atunci Tisza, șeful, fizice e împedecat a lua parte la ori-ce conferință.

Întâlnirea din Tiszadob

a aruncat mari valuri în politică. Și Andrassy și Bánffy au ținut de bine să declare, că din întreaga afacere nu va eși ni ie și ambii cearcă să facă lumea să creadă că lor nici prin gând nu le-a trecut să atenteze la viața tovarășilor din coaliție.

Bánffy nu vrea să

moară, politicește, zice în declarația sa. Mai adaogă, că toate drumurile, ce le a făcut și le va mai face, au drept scop întărirea partidului său nou. Se declară și pe mai departe credincios luptător al coaliției și i-ar părea foarte bine, dacă partidul liberal ar fuziona cu noul său partid.

Tisza despre manevrele lui Bánffy

s'a declarat în modul următor înaintea unui ziarist din Dobrițin :

— Cred, că acțiunea lui Bánffy, stringerea 67-istilor sub un stindard, va răuși. Eu nu mai vreau să iau parte la politica activă. Nici nu vreau să pun obstacole faptului, că partidul liberal să formeze alt partid, ci ideia am primit-o și-o primesc cu simpatie, dar pentru ideile mele voi lupta și mai departe în parlament.

Ce zic cei din Dobra,

că *Lázár* László părăsește partidul liberal? El adecă în 2 l. c. a scris o epistolă baronului Podmaniczky Fr., prin care îi aduce la cunoștință, că ese din partidul liberal. Întrebatu-și-a dl Lazar alegătorii, în ce partid trebuie, ca să intre? Or vrea prin asta să câștige favorul coalițiilor cu privire la mersul cercetărilor în cauza abuzurilor, ce s'au comis la alegerea lui?

Papa și criza.

Din Roma se scrie, că nunțul vienez *Granito di Belmont* a sosit acolo, unde cu secretarul *Mery de Val* se va sfătui, ce poziție să ia față de criza dela noi.

Partidul liberal trebuie să se dizolve.

Cam altminteri, dar în acelaș senz a vorbit înaintea corespondentului unui ziar budapestan, unul, ce trebuie socotit între matadorii acestui partid, *Szivák* Imre. El a zis :

— Partidul liberal la nici un caz nu mai poate continua cu neactivitatea sa. Criza din ce în ce a devenit mai acută și partidul liberal s'a discreditat înaintea țării tocmai prin trândăvia-i politică, căci prin neutralitatea sa a pus obstacol ori cărei soluții. Ear azi fiecare trebuie să contribuie la soluție, dar partidul liberal mai are datoria să mântuiască baza 67-istă. De alt-cum cred, că foarte puțin liberali se vor alipi de independiști. Întreagă mișcarea ținteste salvarea bazei 67-iste. Starea de azi era cu totul tot nementinabilă. Candidații liberali nici nu mai îndrăneau să păsească; atât de discreditat e partidul în stadiul de azi al crizei! Schimbare de front trebuie să facem, fiind că e evi-

dent, că prin ținuta sa nici caldă, nici rece, partidul liberal a împedecat soluția crizei.

Mai spune apoi, că la conferința celor 23 de deputați, ținută zilele trecute, s'a decis disolvarea partidului, care disolvare nici o disciplină de partid n'o poate împedeca. Cel puțin 50 de înși vor fi pe lângă ideia desfacerii.

Conferința viitoare a partidului va fi cea din urmă ciocnire internă între părțile dominante în partidul liberal.

Din străinătate.

Rusia și România.

Un număr de ziare străine în deosebi franceze au anunțat, că Rusia nu s'a mulțumit cu soluția, ce s'a dat afacerii cuirasatului «Potemkin» și că de mai multe ori ar fi cerut estradarea marinarilor revoltați. Guvernul român a desmiățit în mod hotărât aceste știri adăogând, că predarea vasului «Potemkin» n'a avut ca urmare nici un fel de dificultăți ulterioare și că afacerea trebuie considerată închisă definitiv spre satisfacția generală.

Această asigurare a guvernului român trebuie privită ca literalmente adevărată...

Când «Kneaz Potemkin» a apărut pentru prima oară în apele Constanței și a cerut pe un ton amenințător dela autoritățile române alimente și cărbuni, guvernul român a opus acestor pretențiuni no categoric «nici odată». O cedare la cererea rebelilor ar fi însemnat nu numai o atingere gravă a dreptului ginților, ci și o rușinoasă umilire de sine, de oarece în chipul acesta România numai de frică ar fi ajutat pe rebeli. În direcția aceasta nu se mai putea transige, chiar cu pericolul, ca slaba flotă română de războiu să fie cufundată, iar portul cu totul neapărat și orașul Constanța prefăcut în ruine. De altă parte însă, guvernul avea datoria să găsească o ieșire onorabilă spe a evita aceste triste eventualități; și a găsit acest drum oferind, în limitele dreptului ginților și a onoarei militare și de stat, marinarilor puțința de a-și scăpa libertatea și viața. Opinia publică a României a aprobat fără rezervă procedura guvernului, deși aci erau mai mult motive de natură pur umanitară, de cât politică și de stat. Românii în majoritatea lor covârșitoare sunt democrați și erau înclinați a vedea în marinarii de pe «Potemkin» în primul rând pe anteluptătorii disprețuitori de moarte pentru libertatea poporului rus. S'a salutat cu satisfacție, că tocmai România a fost aceea, care a putut scăpa pe acei oameni curagioși de «judecata moscovită» și poate că a fost aci și o manifestație de bucurie de pățania vecinului rus, a cărui nerecunoștință dela 1877—78 nu e uitată încă.

Dar' și Rusia avea toate motivele să fie satisfăcută. De sigur, că rebelii nu s'ar fi predat de bună voe autorităților ruse; fără îndoială, că în acest caz pe Rusia ar fi costat-o lupte sângeroase, cari ar fi putut să aibă surprinderile cele mai penibile, având în vedere starea spiritelor pe escadra Mărit-Negre. Procedure înțeleaptă și în același timp curagioasă a Românilor a scăpat guvernului rus pe cel mai scump cuirasat al său și l-a ferit de miș de posibilității incalculabile, ce ar fi putut fi însoțite de urmările cele mai grave, în starea actuală din

Rusia. Nu trebuie deci a se pune la îndoială convingerea, că mulțumirea, pe care guvernul rus și țarul le-au exprimat Românilor și suveranului lor pentru procedarea lor față de vasul revoltat a fost sinceră și că relațiile dintre România și Rusia n'au suferit nici cea mai mică tulburare prin această afacere.

Pentru incendiatul din Luguzău.

Pentru alinare a suferințelor Români or incendiatul din Luguzău pe lângă suma amintită în nr. trecut 322 cor.
au mai încurs
dela dl Iustin Popa, paroch, Ter-
nova 3 "

De tot 325 cor.

Daruri se primesc și administreză și pe mai departe la administrație ziarului nostru. Sunt rugați toți Românii să sară cu obolul lor în ajutorul incendiatilor.

Evenimentele din Rusia.

Lupta pentru constituție.

— Se zice, că în curând Finlanda va fi proclamată de viceregal. Ucazul va apărea zilele viitoare. Primul vice-rege va fi generalul *Kleigels*.

— Se fac mari pregătiri pentru publicarea solemnă a constituției și organizării dumei. În 24 August zemstvoudurile se vor întruni din nou la Moscva, unde vor debata din nou proiectul de constituție. Din altă parte se spune, că Trepov a făcut preparative uriașe pentru împedecarea ținerei acestui congres.

— Semnificativ de tot pentru evenimentele din Rusia e cazul, ce s'a întâmplat în *Lublin*.

Brigadierul trupelor de aici, generalul *Remici* s'a prezentat înaintea regimentului din *Bielavsc* mobilizat și a adus feciorilor la cunoștință, că corpul 14 de armată, de care se ține și acest regiment al 71-lea va pleca în *Mandjuria*. El însă nu poate însoți corpul de armată pe câmpul de luptă. Atunci mai multe companii au început să strige:

Nemerniceule! Păpușă Iașă!

Atunci generalul cu revolverul în mână s'a apropiat de căprarii celei mai de aproape companii și i-a strigat:

— Spune-mi imediat, cine a sberat?

Caporalul răspunse:

— Din compania mea nimeni.

Minți, replică generalul înfuriat, și l-a pușcat pe căprari. A mai îndreptat încă un glonte spre cadavru, dar cu acesta a nimerit tocmai pe comandantul companiei.

La acestea soldații au dat năvală asupra generalului, care în câte-va clipe deveni o gramadă de carne neînsuflețită. *Colonelii regimentelor 71 și 72 au chemat în ajutor Cazacii; dar infanteriști i-au primit cu salve. Numărul morților și răniților e mare.*

A doua zi numai cu greu a putut îndupleca divisionerul *Smirnov* pe soldații rebeli să estradzeze corpul măcelărit al generalului *Remici*.

Revoluția rusă.

Berlin. *Agencia Laffan* scrie din *Petersburg*: în armată se continuă cu cea mai

mare intensitate propaganda revoluționară. Acum câteva zile doi elevi ai academiei militare au răspândit printre faiorii unui regiment de tînosa scrieri revoluționare. Soldații au anunțat chestia superiorilor lor. Au venit jandarmii, au ținut perchiziția comandantului și au aflat în institutul militar în farmacie o littoare secretă și multe proclamații revoluționare.

Grăbiți cu abonamentul!

Cei-ce n'au răspuns încă abonamentul, sunt rugați și respectuos să-l trimită imediat, caei săptămîna aceasta sistăm trimiterea folii la cei-ce nu s'au achitat și ulte lor nu mai putem servi cu numere.

NOUȚĂȚI.

A R A D, 7 August 1905.

— Camera advocațională din Arad și Lányi. Sămbăta a votat camera advocațională din Arad vot de neîncredere ministrului de justiție, Lányi.

— Pentru candidații de veterinar. Ministerul de război a hotărât să susțină pe școlile sale la școala superioară de veterinar în Viena 20 tineri, din Austria și din Ungaria, iar la școala superioară de veterinar în Budapesta 10 tineri, cu condiția, ca după câștigarea diplomei să servească în armată 7 ani. Cererile pentru primire sunt a se trimite la adresa ministerului de război în Viena (pentru școala din Viena), iar pentru cea din Budapesta la comanda corpului IV. de armată în Budapesta până la 20 August st. n. Condițiunile de primire: etate sub 20 ani, testimoniu de maturitate dela gimnaziu ori școală reală, cetățenie ungară ori austriacă, atestat de moralitate, de junie, de botez, de vaccinare, toate testimoniiile de pe clasele ultime și o declarație, că după absolvire va servi 7 ani în armată.

— Familia unui preot sub roatele trenului. Dela Uliac până la Șoim drumul de fer dintre Beiuș și Oradea Mare duce prin strămoșii unor dealuri înalte, carii se împing până chiar lângă

drumul de fer. Printre dealuri sunt văi înguste, adânci și păduroase, din care nu vezi nici în dreapta, nici în stînga, ci numai înainte spre dealurile de cealaltă parte a drumului de fer. Dacă ni-le închipuim toate a este, vom înțelege mai cu ușurință întâmplarea următoare, care, după împrejurări, putea să aibă un sfârșit și mai trist, de cum a avut. Preotul Ioan Moga călătoria cu trăsura și voia să treacă lângă Borz peste drumul de fer. De vre-o prinejdie nu și-a adus aminte, pentru că nu era vremea mersului nici unui tren regulat și barierele nu erau închise, după cum e regula, când se așteaptă un tren, erau ridicate. Servitorul dete cu biciul între cai, deodată însă caii se opriră chiar pe șine, cuprinși și ei de spaimă, pentru că văzură venind spre trăsura mașina unui tren de povară. După oprirea de o clipă, caii zmăciră de trăsura; dar trenul tot a mai apucat să o izbească în roatele dindărăt. Preotul Moga cu familia și cu servitorul au fost aruncați lângă drum și afară de niște lovituri, nu li-s'a întâmplat vre-un rău mai mare. Dar trăsura a fost ruptă toată în bucăți; iar servitoarea preotului, care se vede, că șezuse în partea dindărăt a trăsurei, a ajuns sub tren și a fost rănită atât de rău, încât nu mai e nădejde să scape cu viața.

— Foametea în foată Rusia. Cea mai mare parte a Rusiei este amenințată de foamete. Nu se semnalează recolte bune sau mijlocii decât în provinciile Poloniei și Uralului și în spatele Cazașului și a Siberiei, și încă și în aceste două regiuni din urmă sunt excepții.

Recolta este cu desăvârșire completă sau în parte pierdută în provinciile septentrionale, la Nord-Vest și în provinciile centrale și meridionale. Cele mai rele vești sunt cele din Volga de Jos și de mijloc.

Grâu de iarnă nu s'a făcut în provinciile Tver, Riazan, Viatka, Novgorod, Penza, Samara, Saratoff, Jamboul, Tula și Vladimir. Majoritatea țărănilor nu are mijloace de existență.

Printre celelalte provincii grozav încercate se semnalează Olonetz, Pacoff, Costrama, Moscva, Nijni, Novgorod, Cazan, Simbrisc, Cues, Voroetz, Carcoff, Cherson, Ecaterinoslav și districtele Cazacilor de la Don.

— Țareviciul surd? Despre micuțul țarevici, așa se numește în Rusia prințul moștenitor, se află acum, că ar fi surd. Descoperirea se zice, că s'a făcut odată, când țareviciul ar fi avut prilej; să audă bubuitul tunurilor. Dar țareviciul nu tresăr de loc și asta a dat de bănuț. L-au căutat cu doctorii și s'a aflat, că nu aude. Dacă e adevărat — după multe altele, iată încă o lovitură nouă pentru nefericitul țar,

— Trupe de mineri. Multe a învățat lumea din războiul ruso-japonez, între altele și aceea, că minele sub-marine au un foarte mare rol în războaiele navale. Doar minele au făcut mai mult rău Rușilor, ele au aruncat în aer pe Petropavlovsk, pricinuind mari pierderi morale și materiale Rușilor.

La noi în Europa încă voesc a introduce trupe de mineri prin armate. Wilhelm II. a înghetbat mai întâi o companie de mineri, prima pe uscat, care, firește, va fi imitată și aiurea.

— Studenții români din Constanța — în Câmpeni. Ni-se scrie: Duminecă, în 30 Iulie a. e. un grup de studenți din Constanța, sub conducerea a 2 profesori a vizitat comuna Câmpeni. În marginea comunei, tinerimea română din Câmpeni, i-a întâmpinat și binevenat prin rostul contabilului „Doinei” dl T. Orlea, la care profesorul V. Dumitrescu a răspuns foarte emoționat. Din partea inteligenței române din Câmpeni li-s'a pregătit un prânz comun în hotelul „Kerczo”, iar după prânz au fost conduși să viziteze peștera dela „Lucia” precum și jocurile „Țarina”. La una a fost împărțit în 4 grupuri, la Dr. B. Preda, la Dr. Z. Chirtop, Romul Furdii și George M. Corcheș, după care iarăși ne-am intrunit în hotelul „Kerczo” până la oarele 12 din noapte, când profesorul V. Dumitrescu mulțumind inteligenței române din Câmpeni pentru primirea, de care a fost părtaș s'a retras spre a se odihni având a-și continua, des de dimineață călătoria spre Vidra spre a cerceta casa eroului nostru național A. Iancu, iar de acolo peste muntele „Găina” la Țebea, Brad etc. Dl Dr. B. Preda prin cuvintele alese își exprimă bucuria pentru rarele și plăcutele vizite, cu care am fost onorați. Le dorește călătoria bună, iar ajunși în țară țările sufletească spre a să putea desvolta și să-și aducă aminte și de frații lor de dincoace de Carpați, cari sunt împedeceți în dezvoltarea lor culturală.

În tot decursul petrecerii lor în Câmpeni ne-au delectat cu cântece naționale.

Des de dimineață, pe la oarele 5, fiind puse trăsurile la dispoziție, studenții au plecat în continuarea călătoriei.

— Artistă română distinsă. Dșoara Maricora Vetura, fca bătrânului ziarist și autor dramatic Gr. Ventura, a obținut la concurs de tragedie, ce a avut loc la conservatorul din Paris premiul I cu unanimitate la tragedie și premiul II la comedie.

— Gorki în Lugano. Se scrie din Milano: Maxim Gorki a sosit alături în Lugano. Aici vrea să-și cumpere o vilă și să se stabilească pentru totdeauna aici.

PRO DOMO.

— Cum s'a pus bază revistei „Luceafărul”. —

Entuziasmul și idealismul cel mai curat al unor suflete visătoare a dat ființă acestei reviste.

Tocmai acum se împlinesc trei ani, de când un grup de tineri de pe băncile Universității din Budapesta s'au gândit să intrupeze un vechiu ideal al generațiilor studențești premergătoare: înființarea unei reviste literare a tinerimii noastre academice.

Era în primăvara anului 1902, anotimpul florilor și al iluziilor, când prin cafenelele și birourile din capitala Ungariei întâlnial regulat o ceată de flăcăi români surtucari, veniți aci, la învățatură mai înaltă, de prin toate provinciile românești, supuse Coroanei Sf. Ștefan.

Acești reprezentanți ai românismului cis-arpatin, la obicinuitele lor întâlniri își frământau mintea, cum și-ar putea învrednici neamul cu o revistă. Prin ceața fumului de tutun, ce-i îmbrobodea într-o aureolă de muenici cuminți, li zăreau noaptea târziu, prin vre-un colț de cafenea, cum, cu ochii aprinși și fetele îmbujorate de focul discuției și de nectarul șireagului de sticle goale — la noi, nănașule, indispensabile acestor fel de planuri — croesc planuri peste planuri, vorbind toți deodată, apoi cum să domolesc și aplecându-se pe lespedea de marmură a mesei, ascultă, cu luare aminte, găsul de nemulțumit al celui mai tînăr, care nu găsea în viața tinerimii noastre academice nici avânturi mari, nici preocupățiuni nobile, — sau cum aprobă, legănând păharele goale între degete, graiul celui din Țara-Birsul, care se jeluia cumplit de seceta și sărăcia

noastră literară și culturală. . . Fiecare avea ceva de spus și ceva de îndreptat. Numai nscătivul de pe Tirnavo privia perdut drept înainte. Sufletul lui simția toată bucuria și însuflețirea tovarășilor, dar știa bine că firea lucrurilor e mai mult în dărâtnică, decât s'o poți schimba de azi pe mâine. C'un gest lin de împăcare și cu glas domol de dascăl cuminte, încerca să-i potolească pe cei porniți, căuta să talmăcească, pe ales, cauzele nepuținții și nevredniciei noastre și se trudea să-i facă a înțelege, că nici dășii nu vor răsturna lumea din țătini cu mărețele lor planuri. Și o clipă unii credeau spuselor lui. Dar numai o clipă, căci, iată, pe poetul cu plete blonde suit pe scaun, străfulgerind pe toți din ochii lui albaștri, tîind cu gesturi largi negura de fum și în energice cuvinte într'aripate făurind, ca un profet războinic, tot viitorul înconunat de izbândă al visurilor ce le înfrățiau ființa și al planurilor menite să îndrepte cultura neamului românesc de aici pe alte cărări mai vrednice de cinste. . . Insuflețirea își luă din nou zborul, veselia li făcea să-și uite de toate năcăzurile, nu se mai gîndeau decât la izbândă. Iar în vremea asta, printre perdelele întredeschise, luceafărul de sus, „vecinica minune, își revârșea razele-i senine pe capetele flăcăilor, cari cântau în cor un imn de redșteptare. . .

Numele de „Luceafărul” a primit în botez și revista lor, departe de neamul românesc, cași steaua de acest pământ rătăcitor.

Astfel s'a zămislit înființarea revistei noastre.

*

În dricul verii, zodia aceluorași dies canicular de acum, a apărut primul număr. Cel cari au scos vre-odată reviste, își vor putea închipui

clipele de bucurie și de entuziasm legate de astfel de momente.

Și s'au legănat flăcăii noștri vara întregă și parte din toamnă tot cu nădejdi. Munceau cu toții din răspuseri, fiind că cauza era sfântă.

Dar după senin, au urmat, rînd de rînd, zilele noroase ale decepțiilor, cari au întunecat doi ani împliniți împărăția „Luceafărului”.

Tinerimea academică dela noi, în loc să le întindă idealistilor dreapta de înfrățire, i-a întimpinat c'un zimbet suveran de incurajare. Înzădar s'au făcut chemări la adresa tinerimii, înzădar li-s'a atras binevoitoarea luare-aminte, că revista se porecleste a tinerimii, înzădar, căci, floarea națiunii n'avea urechi s'audă nici minte să înțeleagă.

Au urmat apoi războirile cu retrușii venerabili și preaonorați, gilceville neplăcute cu restanțierii îndărâtnici, — a căror sămânță, durere, nici astăzi nu-i stirpită, — lupta pe viață și pe moarte cu indiferența publicului și câte alte năcazuri, de cari cu greu își mai aduce omul aminte. Am trăit vremuri de cumplită încercare, noi visătorii la ceruri albastre, — nu odată era să ni să zădărnicească intențiunile curate, dar nu ne-am dat spre veclnic repaos, ci ascultând de glasul inimii noastre, am răzbit, cu fruntea ridicată, pe sușul, ce ne-a călăuzit la izbândă. Chiar și rîndurile ni s'au rîrit în cursul vremilor grele. Din „grupul de tineri”, rămas-am, la sfârșit, aia trei oameni, stegari credincioși. Am dat revistei un caracter mai pronunțat românesc, i-am lărgit programul de activitate, până am reușit s'o ridicăm la nivoul ei de astăzi, când „Luceafărul” nu se mai poate numi organ literar studentesc, nici măcar revista tinerimii, ci ceva mai mult. (Sfârșitu va urma).

— Papa a moștenit patru milioane. Zilele trecute a murit în *Vittoria* spaniolă comerciantul bogat *Esquerechea*, care a testat întreaga avere a papii, iar pe cele două surori ale sale le-a deschis din moștenire.

Papa, care a și luat în primire moștenirea, a trimis câte 35.000 de pezete surorilor comerciantului.

— Nu scrieți imposibilități! Și mai ales să nu spuneți vorbe de aceie, pe care nu își stă în putință, ca să le împliniți, pentru că dacă te va lua gura pe dinainte poți să pățești după cum a pățit redactorul unei foii din Helsingborg, în Suedia. Iată, cum: Lucrătorii din Helsingborg au ținut o adunare, în care au manifestat pentru despărțirea Norvegei de Suedia. Redactorul, care nu era pentru despărțirea Norvegei de Suedia a voit să-i dascălească puțin pe lucrătorii și a scris un articol prim, pe care îl sfârșește cu cuvintele: „Să meargă numai în Norvegia, dacă le place atât de mult țara aceea! Nu îl împedecă nimeni și nu va plânge nimeni pe urma lor. Ba le dăm bucuros și cheltuiala de drum până la hotarele Norvegei“. . . . În altă zi dimineața s'au înfățișat la redacție cinci lucrători, care au cerut bani de călătorie până la hotarele Norvegiei, după cum li-s'a fost spus în foaie. Redactorul se trudea, ca să le spună lucrătorilor, că nu trebuiau să-i înțeleagă scrisul tocmai așa din buche în buche; pentru că dacă ar fi la adecă, el însuși încă ar călători bucuros într-o parte ori într-alta. Dar nu-s parole, nu! În timp ce se întâmplau aceste în localul de redacție, pe scări și chiar afară pe stradă se adunase mulțime mare de lucrători, care viniseră toți cu același gând, ca să ceară parole de călătorie dela darnicul redactor. După ce au auzit, că nu sunt bani, ca în palmă, lucrătorii se împrăștiară liniștiți pe la locurile lor. Lucrătorii nu i-au făcut nici un rău dlui redactor, ba nici nu l'au amenințat cu nimic în lume. Dar totuși când îl văzu, că se duc, bietul redactor se plimba cu pași rari și mari prin redacția sa și gândea întru sine: Bogdaproste, că am scăpat teafăr și numai cu un pic de rușine la bietul nas. Dar cu prețul acesta învățat, cel puțin, ca să nu spun din gură vorbe, la care nu aș putea să stau și cu fața în alce vreme. Cine poate, să-și ia învățătura aceasta, mai înainte de ce l'ar ajunge și pe el vre o rușine la nas.

— Eleonora Duse se mărită. *Gil Blas* din Londra a aflat, că vestita actriță italiană, Eleonora Duse se va mărita cu un francez. Fericitul urmaș al Gallilor e mare comerciant de mode pe strada Rue de la Paix, în Paris.

— Demonstrațiuni urlașe. Partidul social-democrat și-a început Duminecă seria de demonstrații în interesul sufragiului universal. S'au proccat 250 de adunări populare, dintre care 25 s'au ținut Duminecă. Au făcut broșuri în toate limbile țării și au comandat un milion de placate.

— Frigurii galbene. Se scrie din New-Orleans: alaltaieri după amiază s'au mai îmbolnăvit 20 înși; patru au murit. Până acum s'au îmbolnăvit 452 înși.

— Noua invenție a lui Edison. Se scrie din New-York: Edison în curând va termina o invenție epocală. E vorba de un aparat electric, care ar fi în stare să transforme fiecăruia în automobil. O trăsură grea de 40 miji va putea face 40 mile pe oară.

— Istoria unei dame, unei preocupete și unui polițai. Din întâmplare au ajuns toți trei la olaltă.

Dama voia să cumpere un pepene și a și cercat unul. Cofărița a zis, că dacă l-a cercat să i-l și plătiască, altcum nu-i dă pălăria, ce i-o luase, iar polițaiul chemat judecă, că preocupeta are drept să rețină doamnei pălăria, până nu-i plătește pepenele.

Și fiind-că la noi nu-s italience doamnele, cea din chestie a și plătit pepenele.

— La alegerea de notar în B-Lazuri. Ni-se scrie: în 31 Iulie a fost al-gerea de notar în B-Lazuri, lângă Beiuș; postul era vacant de 4 luni, dar' fibirăul Pașa din Vașcău a amân timerale, până ce își va afla o creatură patriotică, care să primească notăria ca zestre a fetel

unui notar alungat din notăria, — dar' patriot metamorfozat. Acesta l era planul. Poporul deșteptat de inteligență a înțeles planul domnilor și fără multă ceremonie a pus planul sub picioare, deci dacă nu le-a pus în candidare oameni cunoscuți și încrezuți — poporul încă a întors spațele cătră fibirăul și protegiatul său dându-l un vot de blam și alegând unanim pe un necunoscut — dar' român.

Increzuții poporului erau 1. Dragoș, 2. Follutin și Zgimbestean, dar' nu — au fost candidați nici unul, motivele au fost următoarele: Dragoș e tată de 4 copii și e sărac, deci cambii subscrise de el cu cifre mai mari nu se primesc la bancă, Follutin din principiu încă nu vr-a să știe de cambii, afară de aceea el nu ridică pălăria nainte hoților și nici complimente nu face alharilor, eară cu bande de venetie nu se împrietinea de loc, Zgimbestean ce e drept e aplicat pentru subscriere de cambii și are și credit, dar' nu vrea să primească notăria ca zestre cu fete de notari scăpătați și prin urmare lipsiți de onoare. Ca cine e respectivul, aceasta o știu și cei din jur. Deci pașa din Vașcău, cu procedura sa a dovedit despre sine, că a frecventat școala lui Beliczai Pașa din Beiuș, — dar' tot nu a fost în stare să o pună în praxă de astă-dată, ajungă la soartea lui Beliczai.

Eu cunosc o droaie de notari care au ajuns la notăria cu asemenea protecție domnească, dar' în urma caracterelor lor au ajuns și pe mâna domnului procuror regesc și apoi pe a tribunalului d. e. Stettner din Săcădat 5 ani de robie, Wiltemberger M. Lazur 7 ani de robie, Czibenserky din Boatea încă nu-l judecat, dar' de prezințe e la răcoare. Tözsér din Remet per gratiam a scăpat numai cu alungarea din post, Lakos din Cociuba detto, de presințe sunt lângă Beiuș doi notari suspendați, cari asemenea din mâna procurorului regesc își așteaptă grația sau lovitura, dar' câți mai sunt pe care nu i-am pomenit aci. Toți aceștia au ajuns la domnie prin protecția domnească și au stat sub protecție domnească, dar' soartea morală a poporului e mai tare, decât protecția domnilor, — deci iau trimis pe toți la pușcărie ordinară. T. I.

— Vis primejdios. În Fiume a fost aflată în stare inconștientă, grav rănită fata de 25 ani a medicului orașan Augustin *Pilleves*. Pe ea era haină de noapte.

Readusă la conștiință a spus, că a avut un vis înfricoșat. A visat adecă, că un câine mare o urmărește și ca să scape de el a sărit pe fereastră.

— Cât costă un soldat. Marea Britanie e din toate puterile aceea, care are cea mai mică armată. Cheltuește apro pe 2.315 de franci pe an pentru fie-care soldat; Austria, 1.125; Franța și Germania, fie-care 1.075 franci; Italia 950 franci și în sfârșit Rusia 925 franci. Turcia, neavând statistică, nu se știe just ceea ce cheltuește pentru soldații săi, pe care li plătește puțin sau de loc, ceea-ce nu-i împedecă de a fi viteji.

Economiștii au calculat că, dacă miliardele cheltuite de Statele din Europa pentru întreținerea armatelor lor, ar fi întrebuințate la lucrări de utilitate publică, flagelul mizeriei ar dispărea.

— Avis. Suntem rugați să publicăm următoarele: Se aduce la cunoștință P. T. membrii activi ai „Reuniunii române de muzică din Sibiu“, că în conștelegere cu toți factorii chemați, reprezentarea operii „Moș Ciocărlan“ s'a fixat pe zilele de 20 și 21 August a. c. Probele încep Joi, la 17 August a. c. la orele 2^{1/2} d. a. în „Casa națională“. Rugăm pe toți membrii activi ai Reuniunii a participa în număr complet la aceste probe resp. reprezentații. Presidiul „Reuniunii rom de muzică“.

Cronică judiciară.

§ Polițist aradan pe banca acuzaților. Acum un an în 3 Octombrie n. polițistul *Păpai Mihály* a făcut atent pe chirigiul *Moise Bumbucu*, că nu-l permis să stea cu căruța acolo, unde se pusese pe piața *Tököly*. *Bumbucu* însă n'a vrut să priceapă, a început să injure pe polițist și el afirmă acum, că polițistul a dat în el pentru ceea-ce a și făcut arătare.

Tribunalul din Arad însă Sâmbătă a achitat pe acuzat, deoarece *Bumbucu* n'a putut dovedi, că ar fi dat în el.

Invitări și petreceri.

Tinerimea studiosă din Gara-ștului invită la petrecerea de vară, ce va aranja Duminecă în 31 Iulie st. v. Locul petrecerei: Coasta-Rtului, la cas de timp nefavorabil în sala școlii. Inceputul, 2 ore p. m. Venitul curat este destinat spre scopuri filantropice. — Invitări speciale nu se fac.

Bibliografie.

A apărut „*Revista noastră*“ Nr. 9 (15 Iulie 1905) de sub direcțiunea d-nei *Constanța Hodoș* publicație ce se adresează mai cu seamă publicului nostru femeiesc. — cu următorul bogal și interesant sumar:

Vis de vară (poezie) de Ion Gorun. Tantal (poezie) tradusă de Elena Poenaru de Carmen Sylva. Slujește Domnului, de Carmen Sylva tradusă de Lucreția C. Nicoară. Când începe educațiunea copilului? de Luisa Neamtu. Cântec din Tirol (poezie) de Gh. D. Mugur Sapho de Getta Miron. Poezia (poezie) după I. Kerner de Maria Cunțan. Z-darnic! de El. Ionescu-Oltenița. Martirii, roman de Constanța Hodoș. Cugetări de Spic. 'Mi ești drag (poezie) de Simca. Jale și mângăiere de Octavia Corodeanu. Lumea e mare (poezie) de Varia. Solorin, legendă de I. G. Răspunsuri de Red.

Un număr 30 bani. Abonamentul 7 lei pe an. Ediția velină 12 lei pe an. În Austro Ungaria 7 cor.; ediția velină 12 cor.

Pentru tot ce privește redacția și administrația a se adresa d-nei *Constanța Hodoș*; B-dul Elisabeta 67, pe timpul verii la Sinaia, str. Lascăr Catargi 23.

A apărut: „*Cultura română*“ revista-literară București 15 Iunie. Anul II, Nr. 9, sub directoratul: I. Găvănescul, cu următorul cuprins:

Comitetul de redacție: Precuvântare. I. Găvănescul: Momente fericite pentru neamul românesc. N. Cosăcescu: Desființarea școlilor normale. I. Orescu: O doctrină școlară. I. Găvănescul: Ceva despre literatura pedagogică. I. G. Ancheta Ministeriului asupra învățământului. D. Cădere, învățăminte singerate de rezoluțiile congresului III-lea al profesorilor secundari din Franța. I. Găvănescul: „*Revista generală a învățământului*“, Director Sp. Haret (Rencensie) H. P. Desființarea examenelor. Diverse.

Redacția: Iași. — Str. Toma Cozma, 2 București. — Str. Schitu-Măgurean, 25. Administrația: Iași. — Str. Toma Cozma, 2. Abonamentul: 8 lei, pe an, cu reduceri pentru corpul didactic, și anume: Pentru profesori secundari 6 lei pe an. Institutori (și oficeri) 5 lei. Învățători (și proci, studenți) 4 lei. — Mandatele postale și ori ce corespondință privitoare la Administrație, se vor adresa dlui C. Botez, Iași str. Toma Cozma, 2.

ECONOMIE.

Arad, 7 Aug.

Starea sămănăturilor și starea agriculturii în 15 Iulie 1905

(După rapoartele oficiale intrate la ministeriul de agricultură din diferite părți ale țării).

În prima jumătate a lunii Iulie cam în jumătate țara timpul a fost ploios și în parte și furtunos. În unele locuri a fost și grindină, care ici-colea a făcut pagube destul de mari. Pe șes, adecă pe câmpia mare a Ungariei în cele două săptămâni din urmă a fost mai mult secetă și în parte căldură mare, prin care vegetațiunea a suferit puțin, deși nopțile au fost recoroase și n'a lipsit nici roaua. Căldura, precum a fost de prevăzut, a făcut pagubă nu numai în sămănăturile de toamnă, ci și în cele de primăvară.

Pe lângă toate acestea se poate constata, că recoalta cerealelor preste tot este mai bună, ca în anul trecut. Afară de pagubele cauzate prin secetă au mai stricat furtunile, grindina, fuzina și tăciunele, iar

sporadic vermi și insectele și dacă calitatea cerealelor nu este în toate locurile îndestuitoare avem să atribuim acestor stricăciuni elementare. De secetă și căldură suferă deja și plantele de săpat, via și poamele, dar mai vărtos cucuruzul. Recolta de cucuruz atârână mai vărtos dela timpul în viitor.

Sfecele, cartofii, tutunul, hemeiul (comleu), curechiul, otava au trebuință urgentă de ploaie și dacă seceta mai durează este mai puțin prospect de recoltă îndestuitoare.

Secerișul în partea cea mai mare a țării a înaintat și nu numai secerișul secării și al grâului e terminat în multe locuri, ci și al orzului, ba ici-colea chiar și al ovăsului.

Secerișul grâului de toamnă și de primăvară mai pretutindeni s'a terminat. Rezultatul secerișului de grâu în asemănare cu anul trecut în calcul mediu se poate considera mai favorabil. După prețuire din 15 Iuliu se poate aștepta o producțiune de 6.00 de măști metrice de jugher catastral.

Recoalta de săcară, este îndestuitoare atât cantitativ cât și calitativ și putem aștepta 6.70 măști metrice de jugher catastral.

Recoalta cea de orz de toamnă este mijlocie. Recoalta de orz de primăvară e mai bună decât în anul trecut și putem aștepta o recoaltă de 7.00 măști metrice de jugher catastral.

Ovăsului i-a stricat nu numai seceta, ci și rugina și tăciunele, în multe locuri buruienile. Recoalta medie după rapoartele din 15 Iuliu este de 6.40 măști metrice de jugher catastral.

Recoalta rapitei în puține locuri a fost îndestuitoare.

Desvoltarea cucuruzului în toată țara a împedat-o lipsa de ploaie, însă dacă urmează ploaie putem spera recoaltă abundantă.

Și cartofii au fost împedcați în dezvoltare în urma secetei, mai vărtos pe câmpia Ungarei.

Verdețurile și curechiul s'au dezvoltat bine și soiurile cele timpurii au dat bună recoaltă, însă seceta li-a stricat în multe locuri precum și omizile, purecii și aite insecte.

Recoalta de fasole și de alte leguminoase promise a fi favorabilă, însă și ele au trebuință de ploaie.

Sămănăturile de malai mărunț și de țatar sunt destul de bune.

În cea-ce privește inul și cânepa este mare diferență în diferitele părți ale țării.

Hemeiul se dezvoltă frumos, însă în multe locuri are lipsă de ploaie.

Tutunul timpuriu s'a făcut bine și a început să înflorească, cel mai târziu din cauza secetei a rămas îndărât. În multe locuri i-a stricat grădina.

Sămănăturile de sfeclă de nutreț și de zahăr sunt îndestuitoare, însă și ele au lipsă de ploaie.

Cositura a doua de trifoiu și de lufernă este mai bună decât cea dintâiu, iar mazărica cu ovăs a dat recoaltă în general bună.

Mohorul și cucuruzul de nutreț au dat destul de bine înainte.

Producțiunea de otavă este alterată în urma căldurii și secetei, asemenea și pășunile, cari au trebuință urgentă de ploaie.

În ce privește viile, prospectele unei recoalte până acum favorabile au scăzut ici-colea în urma secetei, în multe locuri s'a ivit perenospora, care a făcut mari pagube.

Rodul pomilor e foarte deosebit. Cășinile au produs puțin. Rodul pruniilor pe termul cel drept și cel stâng al Dunării este îndestulitor, al perilor pe termul cel stâng al Dunării și în Ardeal e destul de bun, al merilor în Ardeal promite a fi bun, dar multe poame cad din cauza secetei.

Târguri de țară în luna lui August (După calendarul nou) Alibunar 28. Beiuș 3. 4. Beicherechul-mare 17. Canija-mare 14. Canija-turcească 1. Caransebeș 3. 4. 5. Ciacova 27. Dobrița 15. Făget 28. Gurahonț 21. Gyoma 15. 16. Lipova 2. Merzidorf (Căran) 10. Moldova-veche 27. Mocrin 12. Omolița 18. Petriș 1. Recița-montană 11. Sighetul Marmășiei 1. Soborșin 18. Timișoara 14—18 Vârșeț 6. Zarand 27.

Recoalta viilor. După datele oficiale câștigate de guvern în urma peronosporii în acest an cel puțin cu un milion de hectolitri va fi vin mai puțin decât în anul trecut.

Bursa de mărfuri și efecte din Budapesta.

— Cota oficială pe ziua de 5 August. —

Incheierea la 12 ore:

Grâu pe Octombrie 1905 (100 cigr.)	16.08—16.10
Secară pe Octombrie	12.90—12.92
Orz pe Octombrie	11.58—11.60
Cucuruz pe Iulie	16.62—16.64
Cucuruz nou 1906	11.62—11.64

Incheierea la 5 ore:

Grâu pe Octombrie 1905	16.32—16.34
Secară pe	13.12—13.14
Ovăs pe Octombrie	11.72—11.74
Cucuruz pe Iulie	16.80—16.82
Cucuruz nou 1906	10.90—11.92

Piața din Arad.

S'au vândut:	(100 klg.)
580—650 măști metrice grâu cor.	17.00—17.40
320—340 " " cucuruz "	15.10—15.30
Semnare nominală secară:	14.68—14.70
" " orz:	14.60—14.80
" " ovăs:	13.60—13.80

Piața din Aradul-nou.

S'au vândut:	
850—900 măști metrice grâu cor.	7.70—7.90
140—150 " " cucuruz	—
Semnare nominală: secară	7.80—8.00
" " orz:	5.80—6.00
" " ovăs:	6.30—6.40

Prețul alcoolului în Arad.

Alcool rafinat în mare	cor. 158—
" " mic	" 160—
" brut " mare	" 156—
" " mic	" 158—

Bursa de bucate din Timișoara

Grâu: 70—100 klg.	Cor. 15.40—15.50
80— " " "	15.50—15.60
Secară: 100 " " "	13.10—13.20
Orz: " " " "	10.20—10.30
Ovăs mercantil 100 klg.	12.30—12.40
" cernut " " "	—
Cucuruz vechiu " " "	—
" nou " " "	15.40—15.50

POȘTA REDACȚIEI.

Maș multor preoști. Bani se vor împărți numai după sosirea acasă a P. Sfințiel sale.

POSTA ADMINISTRAȚIEI.

7. Coroiu abs. de teol Vaskóh. Am primit 5 cor. abonament pe August, Sept., Oct. 1906.

E. Venter preot gr. cat. Sz. Rogoz. Am primit 5 cor. abonament pe Aug., Sept., Oct. 1906.

Redactor responsabil: Sever Bozu.
Editor-proprietar: George Nchin.

Hog pe ori-cine să bine-volăscă a se convinge ce bine și ce ieftin își poate procura de la mine o tace orologiu și gnuvericale din aur și aur curat de 14 ca ate

— ARAD, Piața Libertății —
lângă edificiul vechiu

Igaz Sándor

CIASOR : : : gnuvericale

Un candidat de avocat

afiă aplicare momentan
în cancelaria subscrișului.

Dr. Vasile Meșter,
adv. în Szászokobánya.

ALIFIA — CAMFORATĂ — Földes

după cele mai nouă cercetări științifice
în 3 zile face să dispară orice necurățenie a feței, precum și pete, pistrii, negei, coșimea feței și a mâinilor.

Un flacon mai mare 1 cor. 60 fil.

" " " " " " " " " " " "

Se poate folosi numai sara; orice săpun nu-i strică.

Apoteca lui Földes Kelemen, Arad.

DOCTORUL ALEX. M. POP

specialist în medicina internă;
consultă zilnic dela 8—12 a.m.
și dela 3—6 p. m. — în

BAILE HERCULANE
(HERCULESFÜRDŐ)

Stabiliment de hydrotherapie:

Wällischhof

stațiunea de tren și postă Brunn-Maria-Enzersdorf, 30 min. departe de Viena.

Arangament modern
(pe lângă hydrotherapie completă, băi de soare, de aer, de acid carbonic și electrice, massage, electrizare gimnastică suedă dietetică individualizată etc).

Prețuri moderate.

Cu prospecte și informațiuni mai detaliate stă la dispoziție direcțiunea și medicul-șef al stabilimentului:

Dr. Marius Sturza.

BANCA NAȚIONALĂ A ROMÂNIEI

BILANȚUL GENERAL

Incheiat la 30 Iunie 1905

Activ				Pasiv			
Casa (Moneda (Aur	48559216.09			Capital	12000000	—	
(metalia (Argint	4059226.27			Fond de rezerva	19878642	20	
(Trate aur	20352049.72	72970492	08	Fondul amortis. imobil. mo-			
Bilete de Banca	31619520	—	104590012	bilier și mașini	3016596	06	
Efecte predate Casei spre incasare	—	—	2752085	Bilete emise de banca	208845990	—	
Portofoliul român și strein Centrala	26542053	88	—	Bonuri de Casa	3559350	56	
Portofoliul român Sucursalele și agenții	14514074	48	41056128	Reescomptul semestr. viitor	201541	62	
Efecte publice	—	—	11999666	Depozite de retras	82119705	—	
Efecte fond de rezerva statuar	—	—	15153610	Compturi curente	66130647	98	
Efecte fond. amort. imobil. mobilier și mașini	—	—	2940477	Profit și pierdere.	1560783	20	
Cupoane	—	—	152901				
Imprumuturi pe (Centrala	2089800	—	—				
efecte publice (Sucursale și Agenții	4024800	—	6114600				
Imprumuturi pe efecte publice în ct. ct. Cen-	—	—	17483477				
trala, Sucurs. și Agenții	—	—	5699121				
Imobile	—	—	574076				
Mobilier și mașini de imprimarie	—	—	293216				
Dobinzi datorate la împrum. pe efecte publice	—	—	82119705				
Depozite libere	—	—	—				
Diversi (Compturi corente	49793177	95	106394230				
(Compturi de valori	56601052	16	—				
	—	—	397313256				22
							397313256

p. Guvernator, *Eugeniu Carada*

Director-delegat la serviciul contabilității, *Th. Ștefanescu*

PROFIT ȘI PERDERE

Incheiat la 30 Iunie 1905.

Debit				Credit			
Salariile personalului de administrație	478310	25		Sold precedent	—	—	63037
„ „ „ imprimarie	32840	—		Dobinzi și beneficii diverse	1922598	16	
Cheltuieli de adm. (Trate și remise	232876	72	
nist., impositivă (Centrala	247187.45			Venitul efectelor publice	344209	13	2499684
tre Stat și d.f. (Sucurs. și Agenții	71437.65	318625	10				
taxe	—	—					
Cheltuieli de imprimarie	2849	22					
Fondul amortisării imobilelor	45000	—					
„ „ mobilierului și mașinilor							
de imprimarie	7000	—					
Luminat și încălzit	19737	01					
Drepturi de prezență	18450	—					
Material pentru fabricarea biletelor (usate)	10320	50					
Material pentru imprimarie	6399	10	939531				
			1560783				
Sold (beneficiu net)			2500314				38
							2500314

p. Guvernator, *Eugeniu Carada*

Director-delegat la serviciul contabilității, *Th. Ștefanescu*

Picăturile balsamice „MARIA-RADNA“

pentru răni și stomac, ajută iute și sigur în multe boale, ca d. ex. dureri, colici de stomac, boli vechi de stomac și lipsei de apetit, contra reumei, junghiurilor, colice și durere de cap, estern la răni timpurii, la sgărietură, la scrinteli și ruperi de oase, contra reumei și durerii de oase.

Un flacon: prețul 30 fil., 10 flacoane Cor. 3.— francat.

Pastilele — SENECA

Medicină sigură contra tusei, troanei, răcelii, influenței. — Prețul unei cutii Cor. 1.—, 10 cutii franco Cor. 8.—.

Se poate căpăta la **Kossuth Pál, Szűz Mária**. gyógyszerháza, Arad, Boros-Béni-tér 15 sz.

Centauria!

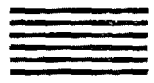
Cel mai minunat întăritor de stomac!

Depărtează frigurile stomacale, colicele,

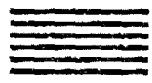
lipsa de scaun, diaree, răceli și multe alte boale diferite.

0 scrisoare de mulțumită.

Stimate domnule apotecar! Pentru admirabila DV. teo întăritoare de stomac nu vă pot mulțumi din destul și regret că nu o pot recomanda în deajuns pentru a fi cunoscută binefacerea ei. Doi colegi ai mei Vă vor oamanda zilele astea câte-va pachete din teoa „CENTAURIA“. Eu Vă mulțumesc și Vă rog a-mi mai trimite încă un pachet mare pentru ceste 2 cor. Cu stimă: Ion Luca, inv.

Atenție!

Am onoare a aduce la cunoștință că am deschis în
Arad, — strada lemnului (Fa-uteza — No. 1.
o fabrică de mașini agronomice

sub firma înregistrată la tribunalul comercial

VULCU J. MAXIM

Dispunând de mijloace îndestulătoare și sprijinit pe experiențele mele extinse făcute în

o o Austro-ungaria, Germania și America o o
mă aflu în plăcută poziție a produce și servi pe onoratul public
o o o cu tot felul de mașini agronomice o o o
din material de prima clasă și pe lângă pre-
o—o—o țurile cele mai avantajoase o—o—o

In special fabric, diverse mașini de sămănat, secerat, stărmătoare de cucuruz, mașini de săpat, de tăiat nutreț la vite, ciururi, pluguri (Șeitană), prese de vin, pompe precum și alte articole de plivărie și instalațiuni de mori, joagăre și țiglarii miei și mari, după cele mai moderne și mai practice sisteme recunoscute în branșele mașinăriilor sus numite.

Procur, mijlocind prețurile cele mai avantajoase, mașini de abor și treerătoare, motoare de benzin, petrolen, spirit sau gaz, garantând totdeodată, atât de construcțiunea mașinilor cât și de materialul cel mai bun.

Efectuez totdeodată lucruri de lăcătușerie și tot felul de reparaturi de mașini,

cu prețuri foarte moderate, pe lângă serviciu cinsit
o—o—o—o—o—o și prompt. o—o—o—o—o—o

ATENȚIUNE!

Aduc cu stîmă la cunoștința on. domni că mi-au sosit stoffe noul pentru vară și primăvară, fabricații maghiare, engleze și franceze.

Iau responsabilitatea pentru cei mai bun croi.
Rugând pe on. public pentru binevoitorul sprijin

semnez cu toată stîmă

SCHNEIDER JÁNOS

croitor bărbătesc

Aulich Lajos-uteza 19 szám.

INSTITUTUL LUI LÖWY

pentru împrumut de **SACI** și strae

recomandă marele magazin de saci și strae bune în or-ce mărime
Serviciu prompt și conștientios. - - - Prețuri foarte ieftine

Cel mai bun loc pentru saci și strae bune!

CARTOFI PRIMA cu vagonul
pentru culna și sămănt

Löwy Zsigmond

— Temesvár gyárvaros, Fő-utca 33. sz. —

Fabrica de metal, aramă, turnătorie de aramă și strungărie

a lui

FRANCISC RUDKOWSKY

Arad, Kiss Ernő-utca 5 sz.

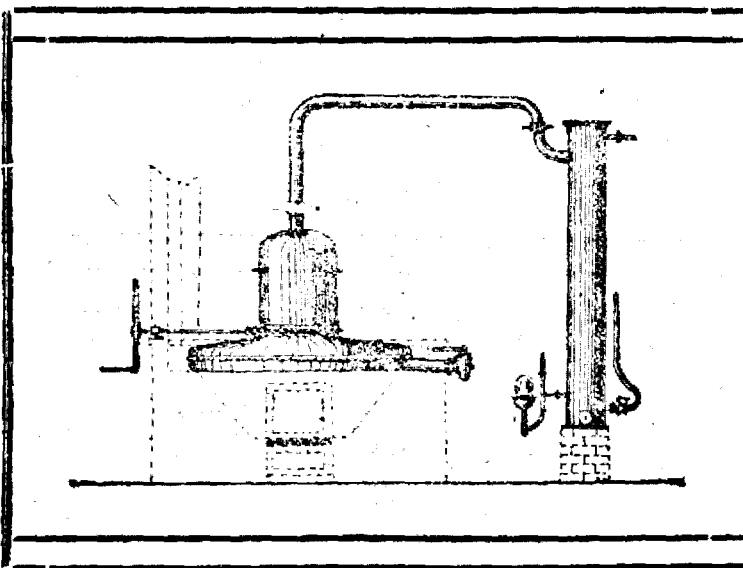

Recomandă pentru sezonul apropiat - cele mai bune

Căldări

- pentru fertul rachiului -
de prune și alte fructe, comină și
pentru fertul cognacului, de mărime
regulată, se află în magaziu, ori se
o o pregătesc în grabă. o o

Proiecte și planuri trimite gratis.
Telefon pentru oraș și comitat
o o o Nr. 487. o o o

Mare asortiment de diferite

Căldări

pentru spălat, o
o vase de aramă, o
o sobe de baie

precum și alte obiecte de aramă și
metal. Țăvi de aramă de ori-ce mărime,
a oi dregerea obiectelor de
aceasta specie se efectuează în curtea
și cu multă băgare de seamă.

